

PŘEDKLÁDACÍ ZPRÁVA

Vládě je předkládána ke schválení Aktualizace Národního programu snižování emisí ČR.

Národní program snižování emisí ČR (dále jen „Program“) je strategický dokument, jehož zpracování vyžaduje ustanovení § 8 zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, v platném znění (dále jen „zákon o ochraně ovzduší“). Ustanovení § 8 společně s přílohou 12 zákona o ochraně ovzduší vymezují i rámec pro rozsah programu a frekvenci jeho zpracování. Program plní roli národního programu omezování znečištění ovzduší, jehož zpracování požaduje evropská legislativa, článek 6 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/2284 o snížení národních emisí některých látek znečišťujících ovzduší (dále jen „směrnice (EU) 2016/2284“). Uvedená směrnice stanoví, kromě jiného, i tzv. národní závazky ke snížení emisí pro roky 2025 a 2030. Program jako strategický dokument určuje postup a opatření k dosažení těchto závazků.

Ministerstvo je povinno zpracovat Program a oznámit jej Evropské komisi minimálně jednou za 4 roky.

Aktuálně platný Program byl schválen usnesením vlády č. 917 ze dne 16. prosince 2019.

Zpracování Aktualizace Programu

Ministerstvo životního prostředí zpracovalo návrh aktualizace Programu ve spolupráci s Pracovní skupinou k NPSE, která byla ustavena příkazem ministra životního prostředí č. 5/2020. Jejím úkolem je vyhodnocovat naplňování cílů a opatření stanovených v Programu a případně, pokud jsou zjištěny skutečnosti ohrožující naplnění cílů Programu nebo realizaci opatření ve stanovených termínech, navrhnout kroky k eliminaci těchto rizik. Pracovní skupina je složena ze zástupců spolupracujících resortů – Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstva dopravy, Ministerstva zemědělství a Ministerstva pro místní rozvoj, dále vědeckých organizací, sdružení samosprávných celků i nevládních organizací.

Pro zpracování aktualizace Programu byly zásadní výsledky národní emisní inventury a národní emisní projekce, která predikuje budoucí vývoj emisí sledovaných znečišťujících látek (jedná se o látky, pro které jsou stanoveny národní závazky: oxidy dusíku (NO_x), těkavé organické látky s výjimkou metanu (NMVOC), oxid siřičitý (SO₂), amoniak (NH₃) a primární suspendované částice PM_{2,5}). Národní emisní inventuru i národní emisní projekci zpracovává Český hydrometeorologický ústav a výsledky ohlašuje ve stanovených termínech Evropské komisi a orgánům Úmluvy EHK o omezování znečišťování ovzduší přecházejícím hranice států (CLRTAP).

Národní emisní projekce zpracovaná v roce 2023 indikuje splnění národních závazků ke snížení emisí pro všechny sledované látky. Závazky by měly být splněny s výraznou či dostatečnou rezervou s výjimkou amoniaku, kde výše predikované úrovně emisí NH₃ odpovídá výši národního závazku. Nevznikla tak potřeba navrhnout další dodatečná snižující opatření. V případě znečišťování ovzduší emisemi NH₃ byla stávající opatření upravena s důrazem na jejich implementaci tak, aby bylo riziko nesplnění těchto závazků sníženo.

Obsah Programu

Aktualizace Programu obsahuje analytickou část, která podrobně rozebírá současnou situaci v České republice ve vztahu k ochraně ovzduší. Tato část popisuje znečišťování ovzduší a jeho vývoj od roku 2005 pro hlavní sledované látky znečišťující ovzduší, jejich zdroje a hlavní hospodářské sektory z hlediska jejich produkce. Součástí analýz je i predikce vývoje emisí těchto znečišťujících látek až do roku 2050 dle scénáře NPSE-WM (scénář zahrnující platná opatření k datu zpracování Aktualizace Programu). V této národní emisní projekci je plně zahrnuta projekce vývoje emisí CO₂, v podobě, v jaké byla k dispozici v době přípravy národní emisní projekce znečišťujících látek, která odhaduje vývoj emisí skleníkových plynů včetně opatření a intervencí, které plynou z politiky ochrany klimatu a uhlíkové neutrality stanovené EU.

V analytické části jsou dále informace o úrovni znečištění ovzduší a o překračování imisních limitů. Zahrnuto je i posouzení vlivu zahraničních zdrojů znečišťování ovzduší na kvalitu ovzduší v České republice a recipročně odhad vlivu národních zdrojů na kvalitu ovzduší v sousedních zemích. Kromě těchto dat analytická část Aktualizace Programu poskytuje další informace ve vztahu k ochraně ovzduší např. v kontextu platných a připravovaných politik a koncepcí, právní úpravy nebo veřejné správy v této oblasti. Součástí analytické části je i SWOT analýza.

Podstatnou částí Programu je soubor opatření ke snižování emisí znečišťujících látek. Vzhledem k tomu, že nenastala potřeba nových dodatečných opatření ke snížení emisí sledovaných látek, byl katalog stávajících opatření pouze revidován. Byla aktualizována a posílena opatření směřující do sektoru „Zemědělství“, který je výrazně majoritním producentem emisí amoniaku, byla aktualizována znění některých dalších opatření tak, aby odpovídala aktuálnímu vývoji. Opatření, která byla již splněna, byla z katalogu vyřazena. Podobně byla vyřazena i opatření která na základě provedených analýz nebo závazných rozhodnutí nejsou dále realizována, či nejsou potřebná. Odůvodnění zastavení jejich realizace je součástí Programu.

Aktuální katalog opatření obsahuje 20 opatření ke snižování emisí, z nich 3 jsou prioritní – je u nich vyčíslen efekt snížení, 11 opatření je podpůrných a 6 průřezových. Plný popis jednotlivých opatření je obsažen v kartách opatření v příloze I Programu. Součástí popisu opatření je způsob implementace opatření. U prioritních opatření je dále stanoven gestor odpovědný za plnění opatření, termín plnění a u prioritních opatření i indikátory pro sledování jejich plnění opatření.

Protože Program neobsahuje nová opatření, nevznikají tak nové finanční nároky na státní rozpočet. Celkové náklady do roku 2030 je vzhledem k formulaci jednotlivých opatření i vzhledem k významným synergiím a přesahům do jiných oblastí ochrany životního prostředí obtížné vyčíslit. Finanční prostředky pro plnění stávajících opatření jsou zajišťovány zejména programy podpory a dotačními tituly (blíže specifikováno v článku 7 Programu). Finanční prostředky státního rozpočtu, potřebné k plnění jednotlivých opatření, budou zajištěny v rámci stanovených limitů výdajů dotčených kapitol na příslušné roky bez dodatečných požadavků na státní rozpočet.

Projednáání návrhu Programu

Ministerstvo životního prostředí je povinno, v souladu s požadavkem směrnice (EU) 2016/2284 provést veřejnou konzultaci a předložit návrh dokumentu k připomínkám široké veřejnosti. Na základě zkušenosti z uplynulých aktualizací Programu, byla veřejná konzultace provedena on-line, dokument bude zveřejněn na stránkách mzp.cz společně s tiskovou zprávou, která na konzultaci upozorní. V neposlední řadě bylo Ministerstvo životního prostředí povinno, v souladu se směrnicí (EU) 2016/2284, návrh aktualizace Programu konzultovat

se sousedními státy v rámci tzv. přeshraniční konzultace. Proces a koncept aktualizace Programu představil odbor ochrany ovzduší v rámci dvoustranných jednání dlouhodobých pracovních skupin zástupcům SRN, Polska a Slovenska. Všem stranám byl k připomínkám rozeslán kompletní návrh aktualizace Programu.

Vypořádání připomínek bylo provedeno prostřednictvím zpracování souhrnné zprávy uveřejněné na webových stránkách Ministerstva životního prostředí a jejich zohledněním v návrhu dokumentu. V rámci veřejné konzultace obdrželo Ministerstvo životního prostředí 2 náměty, z nichž jeden z nich byl uplatněn i v rámci meziresortního připomínkového řízení. V přeshraniční konzultaci nebyly uplatněny žádné výhrady nebo komentáře.

Ministerstvo životního prostředí prověřilo nutnost posouzení koncepce v rámci procesu SEA a na základě prostudování návrhu programu dospělo k závěru, že návrh aktualizace Národního programu snižování emisí ČR není koncepcí ve smyslu § 10a ZPV a nebude tak podléhat tzv. procesu SEA jako původní koncepce z roku 2015, či zjišťovacímu řízení jako tomu bylo v roce 2019.

Po schválení návrhu Programu bude Aktualizace Národního programu snižování emisí ČR oznámena Evropské komisi.

Meziresortní připomínkové řízení k návrhu Programu proběhlo ve dnech 10.10. – 24.10. 2023. Všechny připomínky byly vypořádány a materiál je vládě předkládán bez rozporů.